

castells

Colles Castelleres de Catalunya

**INFORME DE SINISTRALITAT
CASTELLERA**

TEMPORADA 2023

© Gener 2024 | Coordinadora de Colles Castelleres de Catalunya

Àrea mèdica i de salut de la CCCC

Redacció: Ignasi Escamilla

ÍNDEX

---

1. INFORMACIÓ PRELIMINAR

La informació utilitzada per a la realització d'aquest informe procedeix de la Base de dades de la Coordinadora de Colles Castelleres de Catalunya - Colla Jove Xiquets de Tarragona (temporada 2023), de la Base de dades de sinistralitat de la Coordinadora de Colles Castelleres de Catalunya (temporada 2023) i dels informes de Sinistralitat de les temporades 2019 i 2022.

Pel que fa a les colles incloses dins de l'informe, aquestes queden distribuïdes de la següent manera en funció de la seva categoria en acabar l'any 2023:

- 34 colles de 6
- 26 colles de 7
- 14 colles de 8
- 7 colles de 9
- 3 colles de Gamma Extra

A més cal afegir:

- 7 colles en formació
- 12 colles Universitàries

2. ÍNDEX DE CAIGUDES

La temporada castellera 2023 s'ha tancat amb un total de 10.891 castells realitzats, uns 1.000 castells més que la temporada 2022.

Si d'aquests traiem els pilars de 4, durant la temporada 2023 s'han realitzat un total de 6.044 castells. Si d'aquests n'eliminem els castells nets i d'altres estructures difícils de classificar segons els criteris convencionals, ens queden 6.005 castells i pilars de 5 o superiors, que es poden distribuir de la següent manera segons el nivell:

- Castells de 6: 2.116 (35.24%)
- Castells de 7: 2.959 (49.28%) (s'inclouen els pilars de 5)
- Castells de 8: 653 (10.87%) (s'inclouen els pilars de 6)
- Castells de 9: 197 (3.28%) (s'inclouen els pilars de 7 amb folre)
- Castells de gamma extra: 80 (1.33%) (s'inclouen els pilars de 8 amb folre i manilles)

L'increment en el nombre de castells respecte a l'any anterior, en general es veu distribuït de manera homogènia per a tots els nivells, tot i que potser caldria destacar que el percentatge de castells de gamma extra s'ha incrementat pràcticament un 70% respecte al 2022.

Si ens fixem en les dades crues dels castells intentats a nivell global, val la pena destacar el canvi que ha experimentat l'índex de caiguda respecte a l'any anterior. Si no tenim en compte els pilars de 4, l'índex de caigudes la temporada 2022 (sumant els percentatges de castells carregats i intents) era del 3.65% dels castells intentats. La temporada 2023, en canvi, es tanca amb índex de caigudes del 2,85%, essent l'índex més baix dels últims anys.

A la taula següent es detallen el nombre de castells descarregats, carregats, intents i intents desmuntats desglossats per categoria de castell:

	Descarregats	Carregats	Intents	Intents desmuntats
Castells de 6	1830	15	26	245
Castells de 7	2738	46	21	154
Castells de 8	563	23	6	61
Castells de 9	164	6	4	23
Castells de GE	42	18	6	14
TOTAL	5337	108	63	497
	88,88%	1,80%	1,05%	8,28%

3. SINISTRES

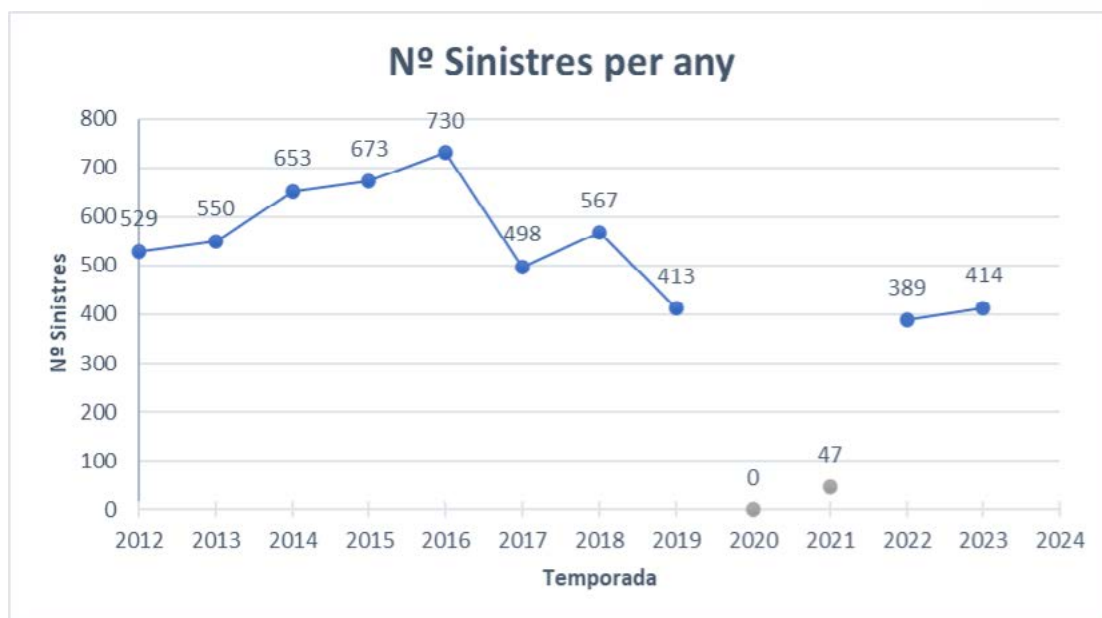
3.1. Evolució respecte anys anteriors

La bona dada de l'índex de caigudes, en canvi, no es correspon amb la sinistralitat de la pòlissa d'accidents de l'asseguradora, que presenta el nombre de sinistres des del 2012, amb un total de 414 sinistres, 25 sinistres més que l'any passat.

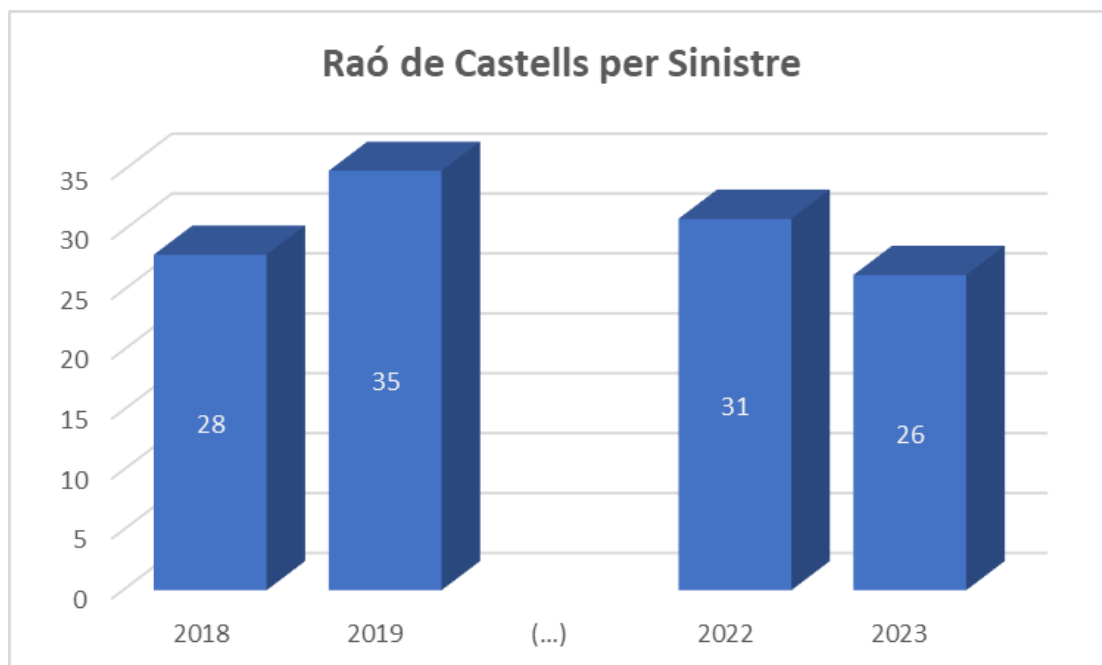
És veritat que s'han intentat 1.009 castells més, però potser es pot veure més clarament que aquesta dada no té una bona tendència si hi posem en joc la raó de castells per sinistre en actuació. És a dir, quants castells calen per a que hi hagi un sinistre a una actuació.

En les següents gràfiques es poden veure:

- L'evolució del nombre de sinistres des de l'any 2012
- La Raó de castells per sinistre des del 2018

Gràfica 1. Nombre de sinistres anuals totals.

Gràfica 2. Raó de castells per sinistre.

Aquestes són dues males dades, sense cap mena de dubte.

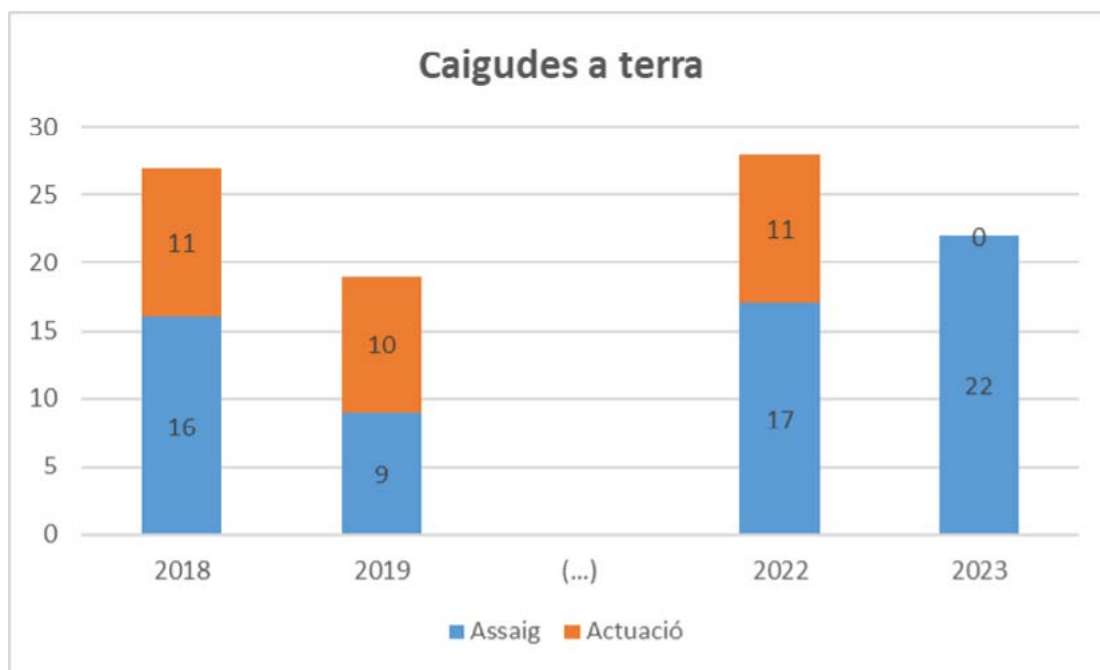
3.2. Caigudes a terra

Hi ha, però, d'altres dades estadístiques interessants que val la pena comentar i que creiem que donen una imatge ben clara del que està passant al món casteller actualment.

Dels 414 sinistres declarats, 324 van ser a una actuació castellera, mentre que 90 es van donar a l'assaig. Això significa que més d'1 de cada 5 sinistres (21,7%) es dona a l'assaig. Això significa un lleuger increment respecte a la temporada 2022, en el que un 20% dels sinistres es va donar a l'assaig.

Si aprofundim una mica més, a 22 d'aquests 90 sinistres la caiguda va ser sobre el terra atenuant. Això significa un 24,4%. És a dir, pràcticament 1 de cada 4 sinistres a l'assaig, la caiguda arriba a terra. Per altra banda, sorprenentment, no s'han reportat sinistres amb caigudes a terra a actuacions. Tot i que molts de nosaltres hem vist imatges i vídeos en el que es mostra que hi ha hagut caigudes a terra a alguna actuació. Com que no s'ha reportat cap sinistre, s'ha d'entendre que aquestes caigudes a terra no han tingut repercussió en forma de lesió.

Comparant els valors de les caigudes a terra amb anys anteriors, veiem que la tendència és que a l'assaig es cau molt més que altres anys. Potser s'està estirant més el braç que la màniga a l'assaig? Es fa més del que s'hauria de fer pel volum de gent que es pot arribar a concentrar als assajos?

Gràfica 3. Caigudes a terra per anys.

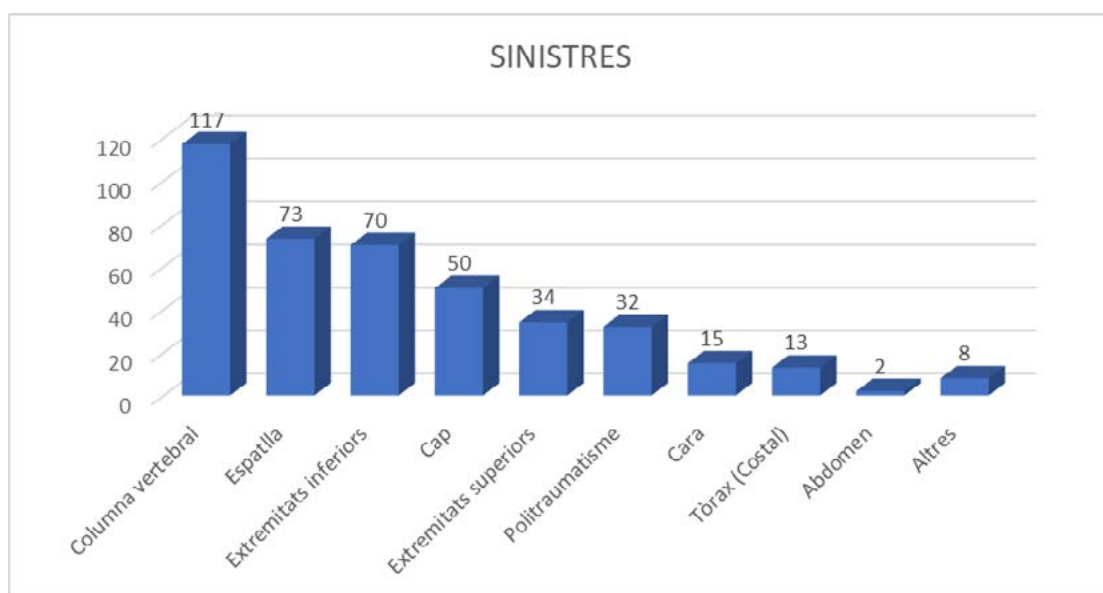
Excepte casos molt específics i extremadament poc habituals de caigudes amb un mecanisme molt estrany on algun/a casteller/a “surto disparat” del castell a alta velocitat, els casos dels sinistres per caigudes al terra ja sigui de forma directa o després d’impactar sobre la pinya, són casos que es poden considerar com a “evitables” si hi ha un bon dimensionament de la pinya i si es disposa d’un cordó de seguretat ben organitzat i efectiu.

Cal insistir en la importància d’aquest cordó de seguretat. Cal que estigui format per persones de la pròpia colla que realitza el castell, amb una bona condició física i que estiguin atents a la construcció, de manera que, en cas de caiguda, siguin capaces de subjectar a aquelles persones que puguin sortir de la pinya.

No cal dir, també, que és cabdal que abans de plantejar-nos fer qualsevol castell estiguem segurs que la dimensió de la pinya serà la suficient per a assegurar que, en cas de caiguda, cap persona impactarà al terra.

3.3. Zones anatòmiques

Les zones anatòmiques amb més impacte en els sinistres declarats no varien massa respecte als anys immediatament anteriors, essent la zona de la columna vertebral, espatlla i extremitats inferiors les que més sinistres declaren.

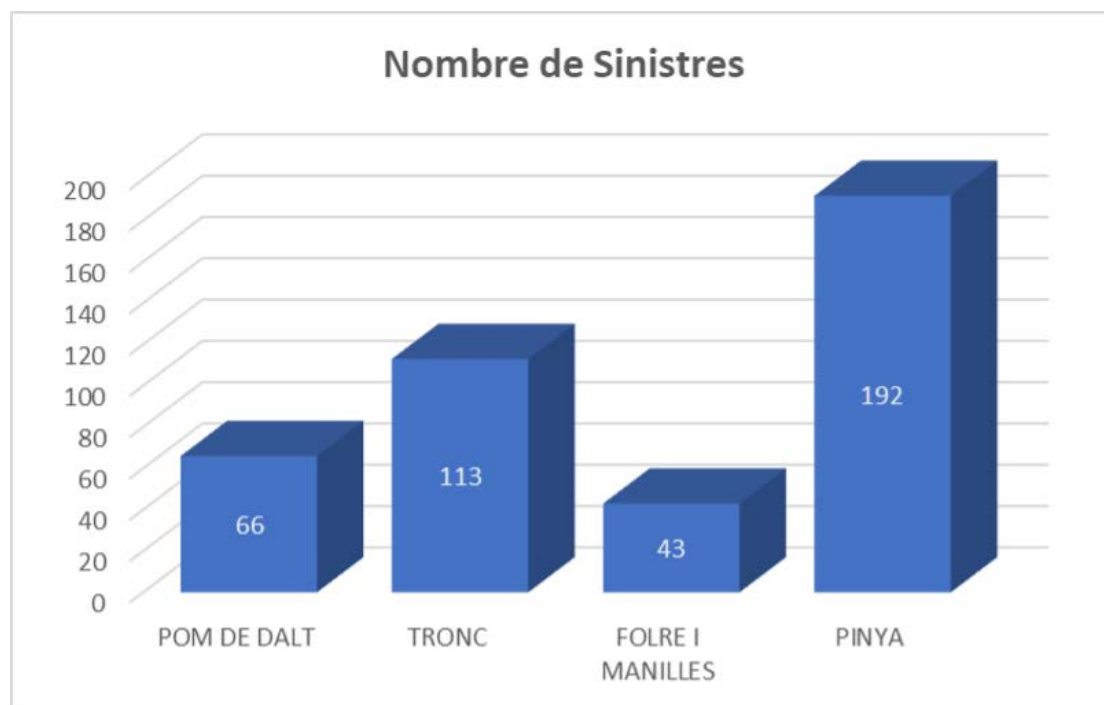
Gràfica 4. Nombre de Sinistres per zona anatòmica impactada

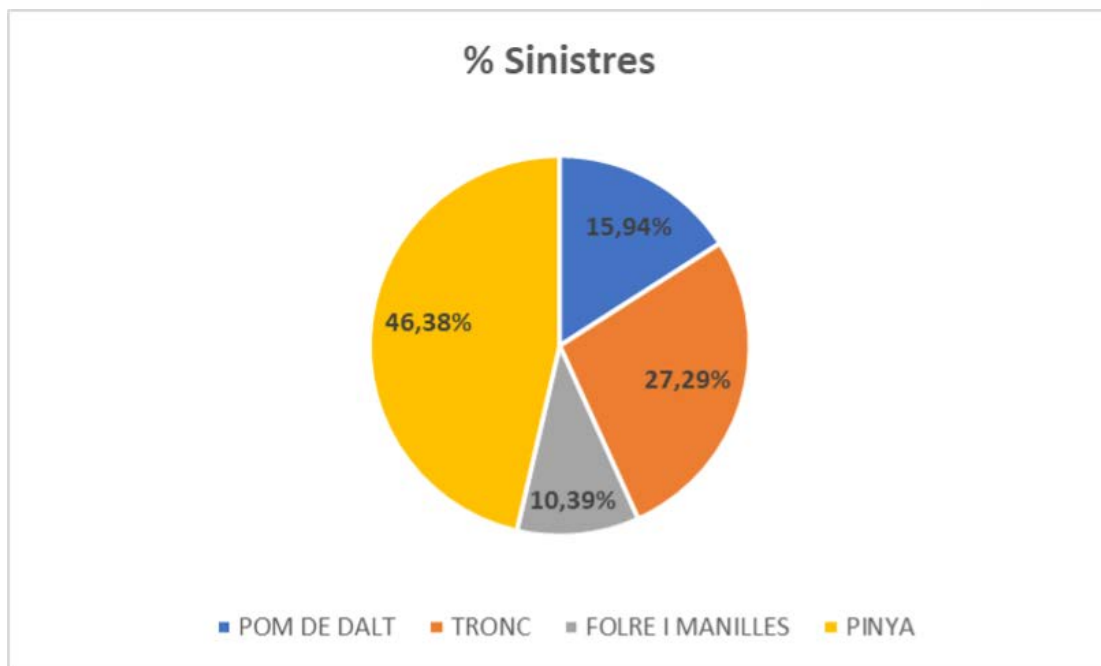
3.4. Per posicions al castell

Si distribuïm els sinistres per posicions als castells, veurem que 66 dels 414 sinistres enregistrats corresponen al pom de dalt (15,9%), 113 els ha patit gent del tronc (un 27,3%), 43 s'han produït a folre i manilles (10,4%) i els restants 192 sinistres han tingut com a protagonistes gent de la pinya (46,4%).

Gràficament es veu molt clara la distribució tant del nombre de sinistres com del percentatge que representa cadascuna de les posicions del castell:

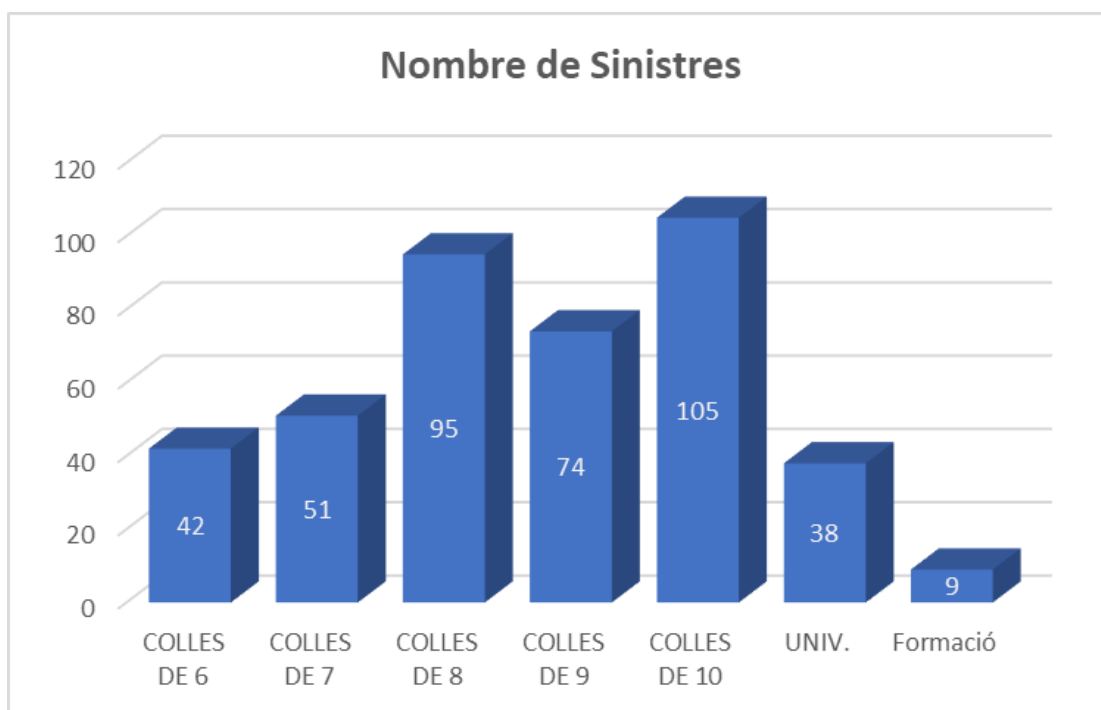
Gràfica 5. Nombre de Sinistres per posició al castell

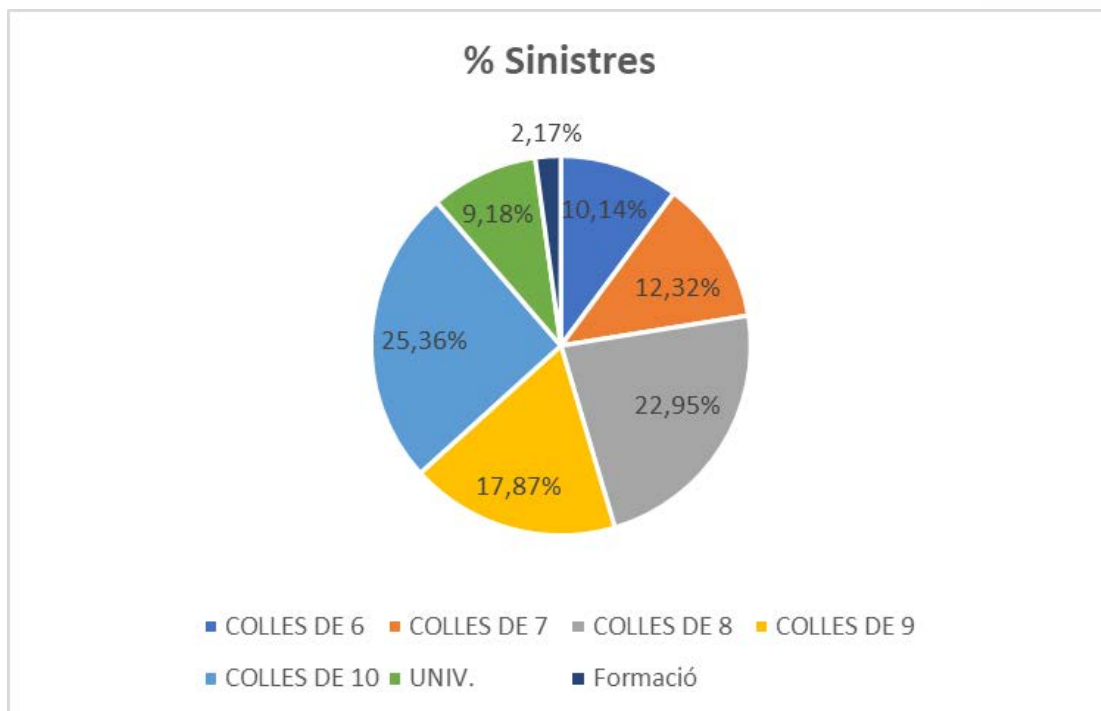
Gràfica 6. Distribució percentual dels Sinistres per posició al castell

3.5. Per nivell de colla

Finalment, està bé establir quin és el nivell de colla que ha patit els diferents sinistres enregistrats. Tant el nombre com la seva distribució es poden veure d'una manera clara a les següents dues gràfiques:

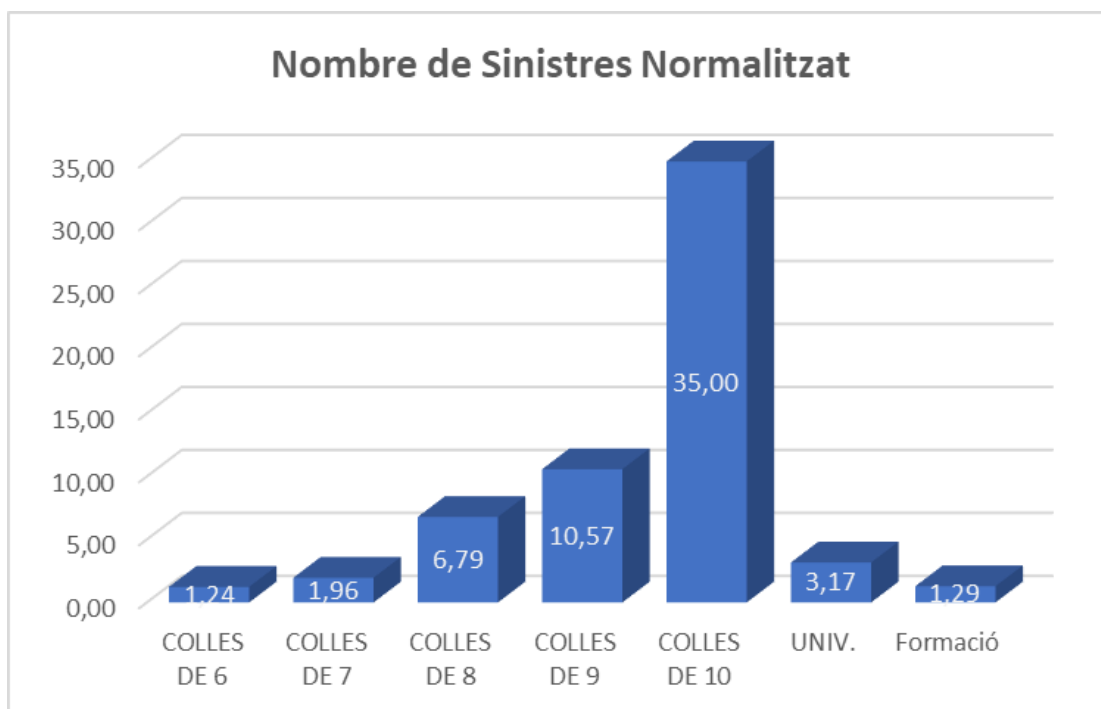

Gràfica 7. Nombre de Sinistres per nivell de colla

Gràfica 8. Distribució percentual dels Sinistres per nivell de colla

Però també està bé veure quin és el nombre de sinistres per nivell de colla normalitzat segons el nombre de colles a cada categoria, d'aquesta manera es veu quina és la categoria que genera més sinistres per colla:

Gràfica 9. Nombre de Sinistres per nivell de colla normalitzat per nombre de colles a cada categoria

No és cap sorpresa constatar que a mesura que s'incrementa l'alçada dels castells, el nombre de sinistres que genera cada colla va augmentant de manera quasi exponencial.

4. LESIONS POTENCIALMENT GREUS

4.1. Evolució respecte anys anteriors

Un cop analitzats els Sinistres, cal que aprofundim en les dades referents a les anomenades "Lesions Potencialment Greus", que són aquelles lesions que, pel seu diagnòstic inicial, es consideren lesions que poden considerar-se greus o que tinguin un risc important de deixar unes seqüeles severes. Es consideren lesions potencialment greus:

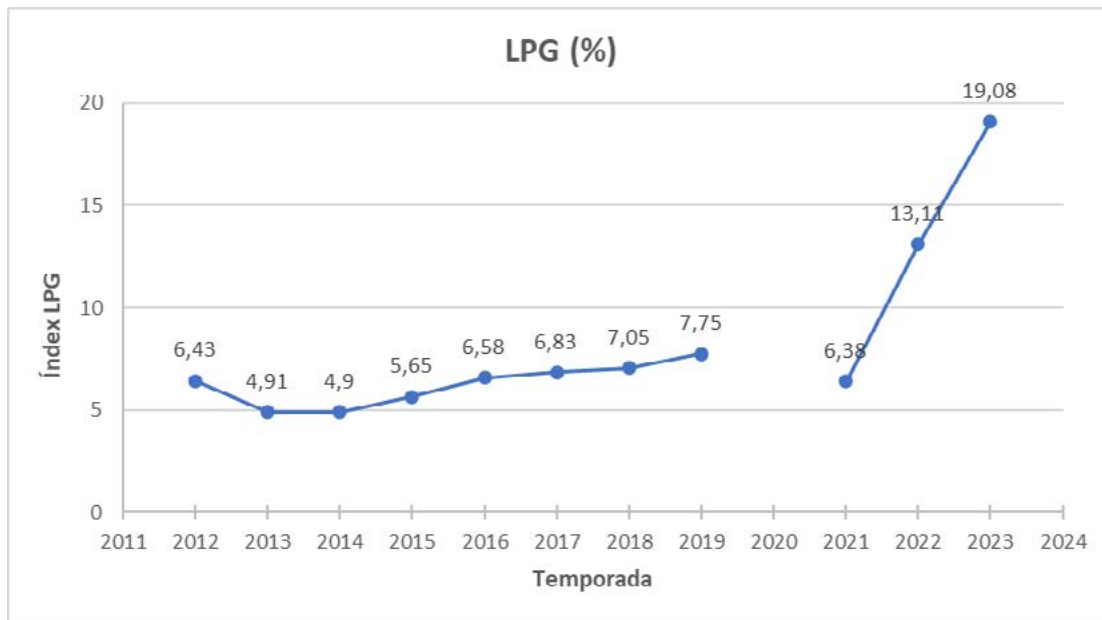
- Fractures cervicals
- Fractures dorsals
- Fractures lumbar
- Fractures pèlviques
- Fractures maxil·lars
- Traumatismes Cranioencefàlics (amb o sense pèrdua de coneixement)
- Politraumatismes
- Luxacions cervicals
- Luxacions dorsals
- Luxacions lumbar
- Qualsevol lesió visceral

Cal dir, però, que aquestes dades es basen en els diagnòstics inicials de les lesions i que, en un percentatge elevat dels casos, aquestes lesions acaben sent lesions lleus o menys greus.

En aquest sentit, és important remarcar que, des del 2013, l'índex de Lesions Potencialment Greus ha anat creixent de forma contínua però molt controlada.

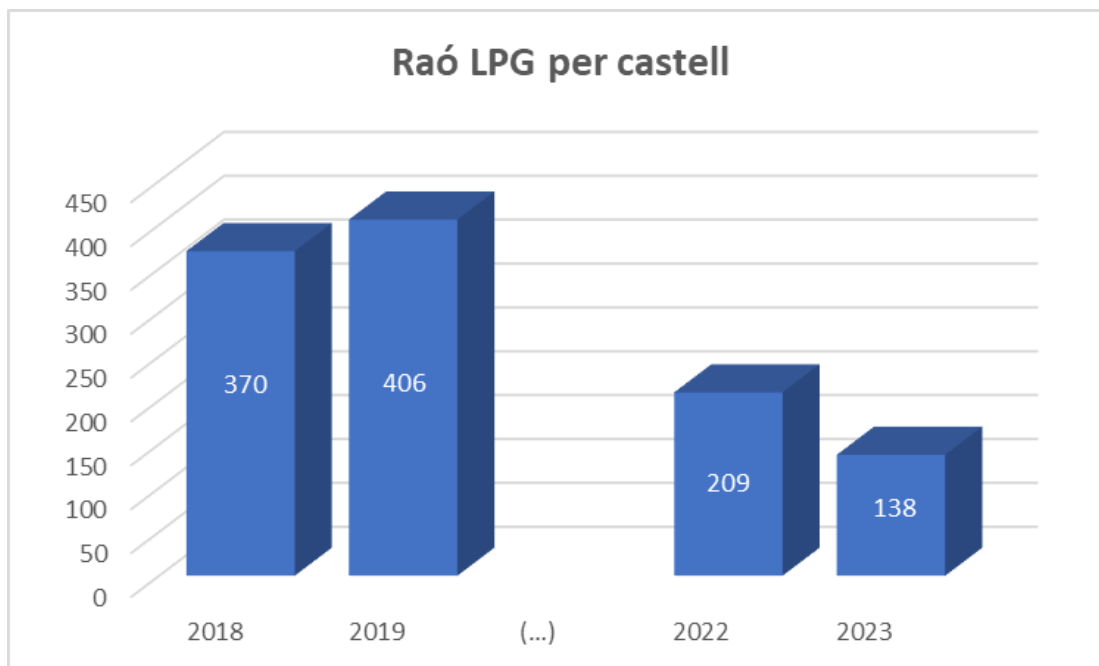
Després de la pandèmia ens trobem amb un canvi enormement pronunciat en la tendència que s'havia establert els anys anteriors, enfilant-se aquest 2023 fins a un totalment aberrant i inacceptable 19,1%.

Podeu veure l'evolució de l'índex de Lesions Potencialment Greus (LPG) en la següent gràfica:

Gràfica 10. Índex de LPG respecte del total de sinistres.

Si fem l'exercici del càlcul de la raó, és a dir quants castells calen per a tenir una LPG, podem constatar que al 2023 calien tres vegades menys castells per a tenir una LPG que al 2019:

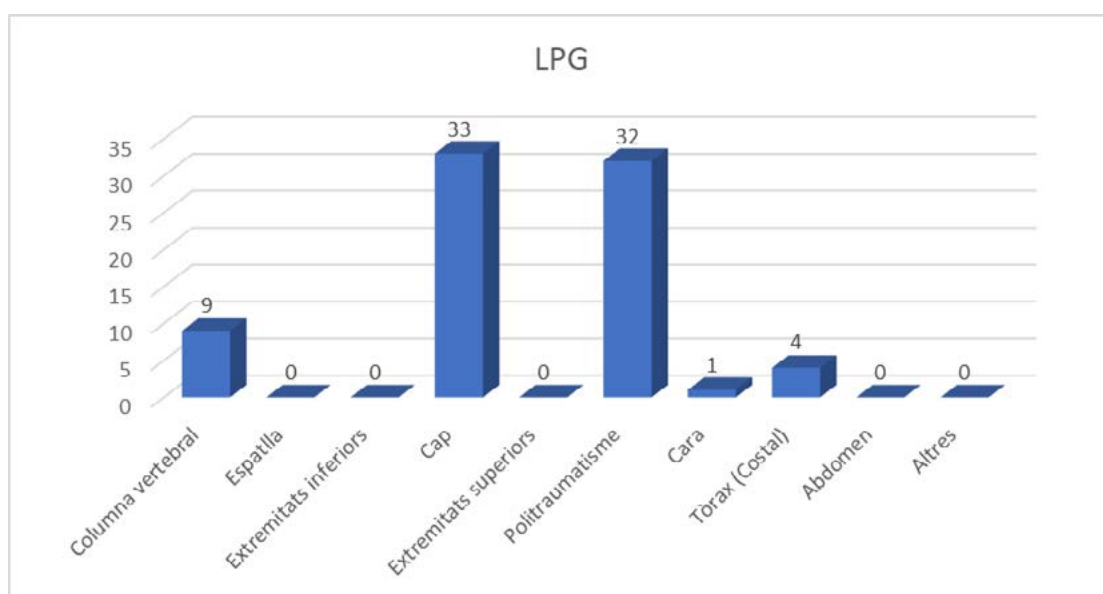

Gràfica 11. Raó de LPG per castells intentats

Si aprofundim una mica més en aquestes LPG, veiem que 71 de les 79 LPG (un 89,9%) han ocorregut després d'una caiguda a una actuació i 8 han passat a l'assaig (10,1%).

4.2. Per zones anatòmiques

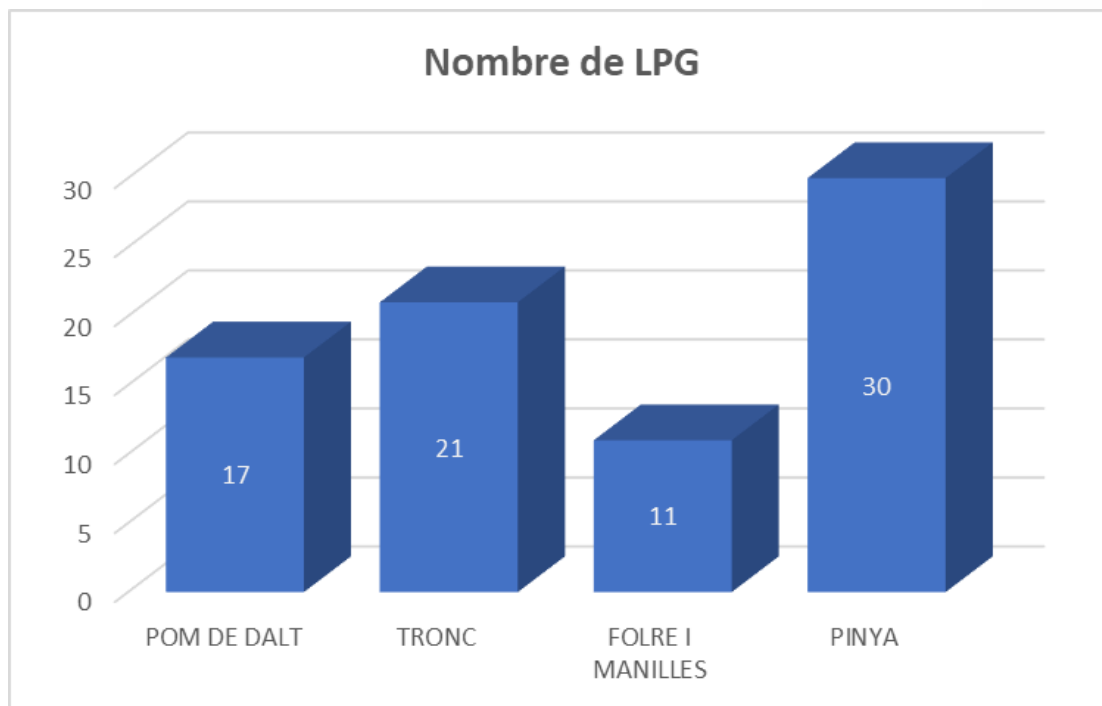
Si agafem les zones anatòmiques que han presentat un major nombre de LPG, veurem que no es corresponen directament amb la distribució de sinistres. A la gràfica següent s'ha mantingut l'ordre decreixent d'esquerra a dreta que es mostrava a la gràfica 4 del punt 3.2. i veurem que la zona cranial, els politraumatismes i la zona de la columna vertebral continuen essent les zones de més gran perill de patir una LPG:

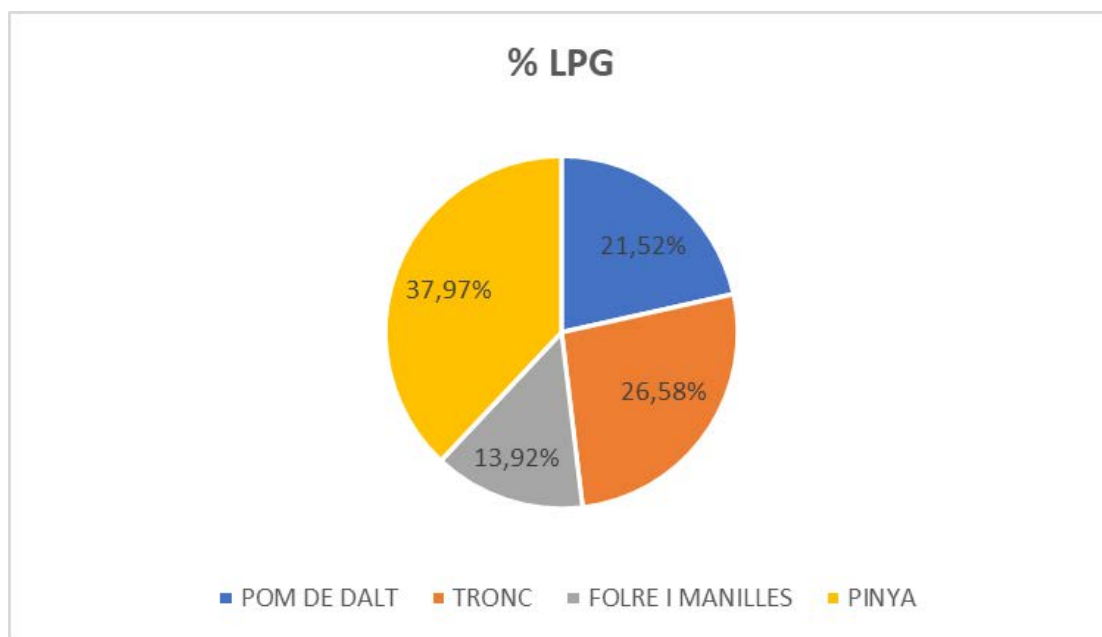
Gràfica 12. Nombre de LPG per zona anatòmica impactada

4.3. Per posicions al castell

Si distribuïm les LPG per posicions al castell veiem que 17 les ha sofert el pom de dalt (21,5%), 21 el tronc del castell (26,6%), 11 folre i manilles (13,9%) i que les 30 restants les ha sofert alguna posició de la pinya (38,0%).

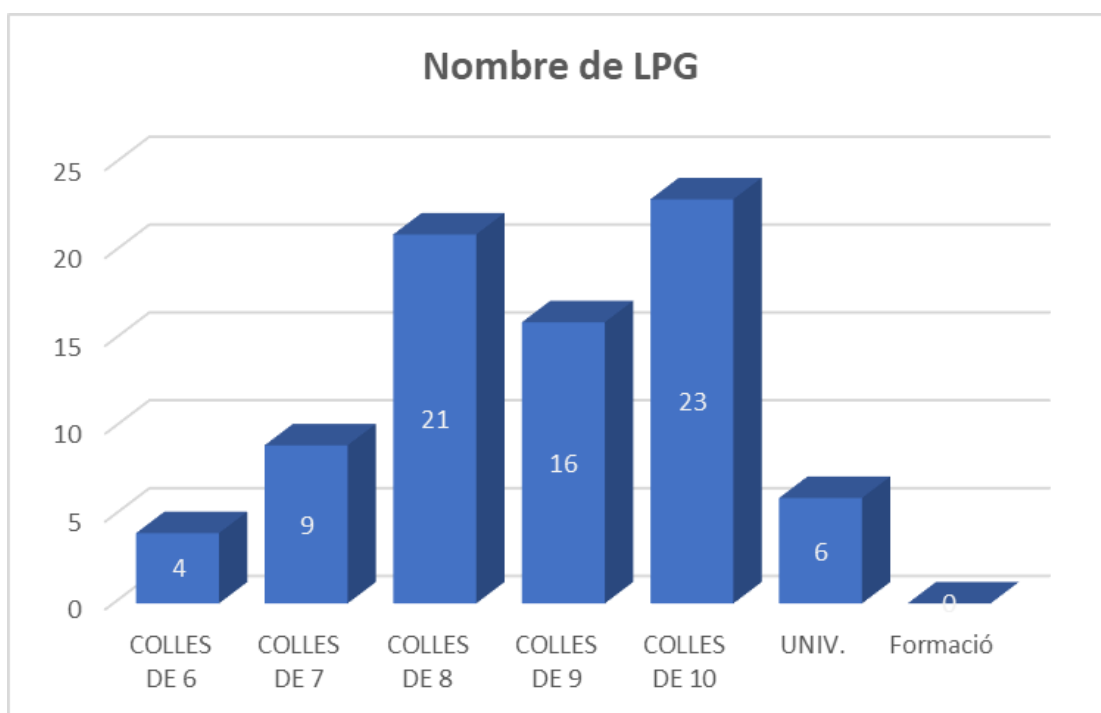
Gràfica 13. Nombre de LPGs per posició al castell

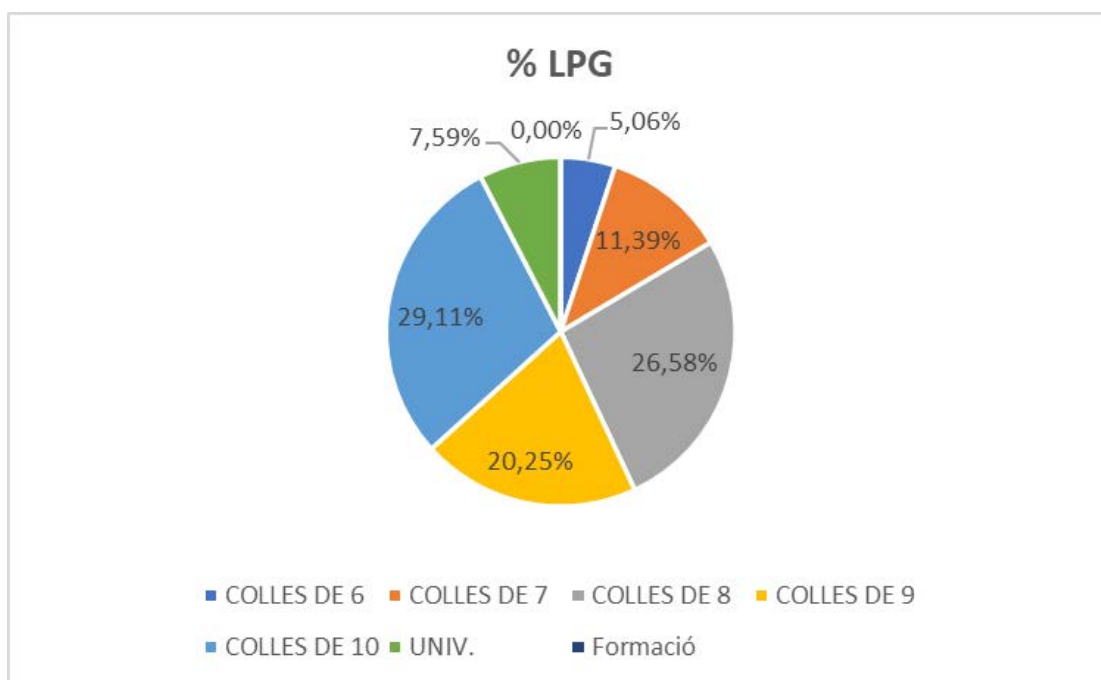
Gràfica 14. Distribució percentual de les LPGs per posició al castell

4.4. Per nivell de colla

Per veure si la distribució dels sinistres respecte al nivell de colles, que hem vist anteriorment, té una distribució similar amb les LPG, està bé fer un cop d'ull a les següents gràfiques:

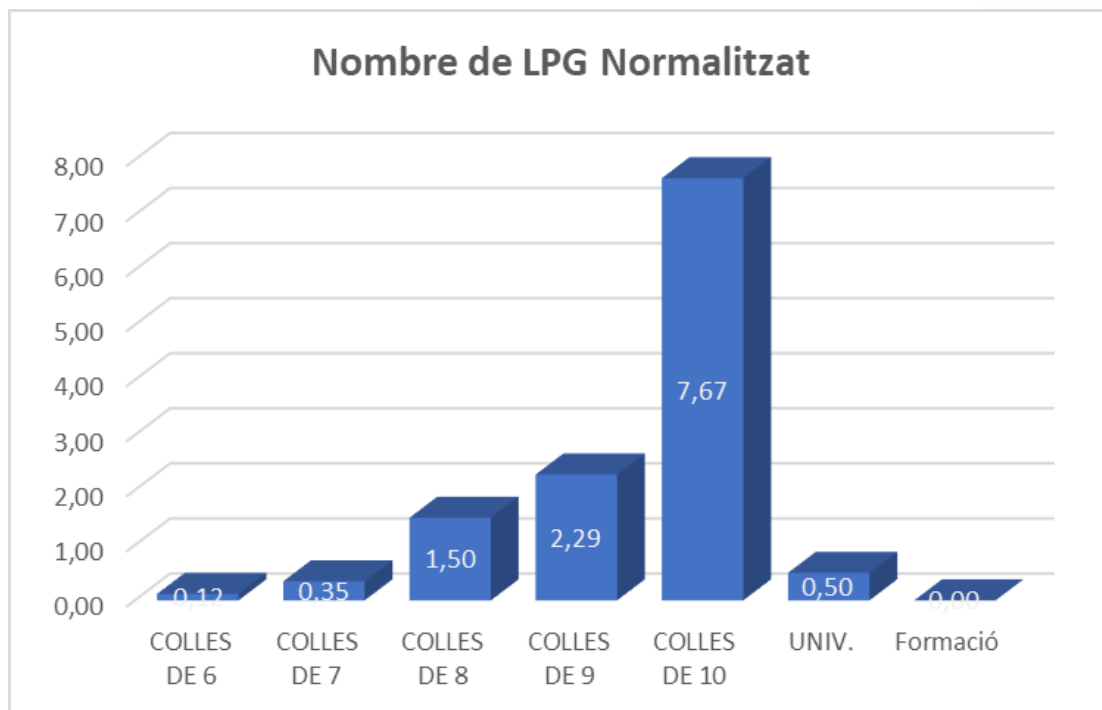

Gràfica 15. Nombre de LPGs per nivell de colla

Gràfica 15. Nombre de LPGs per nivell de colla

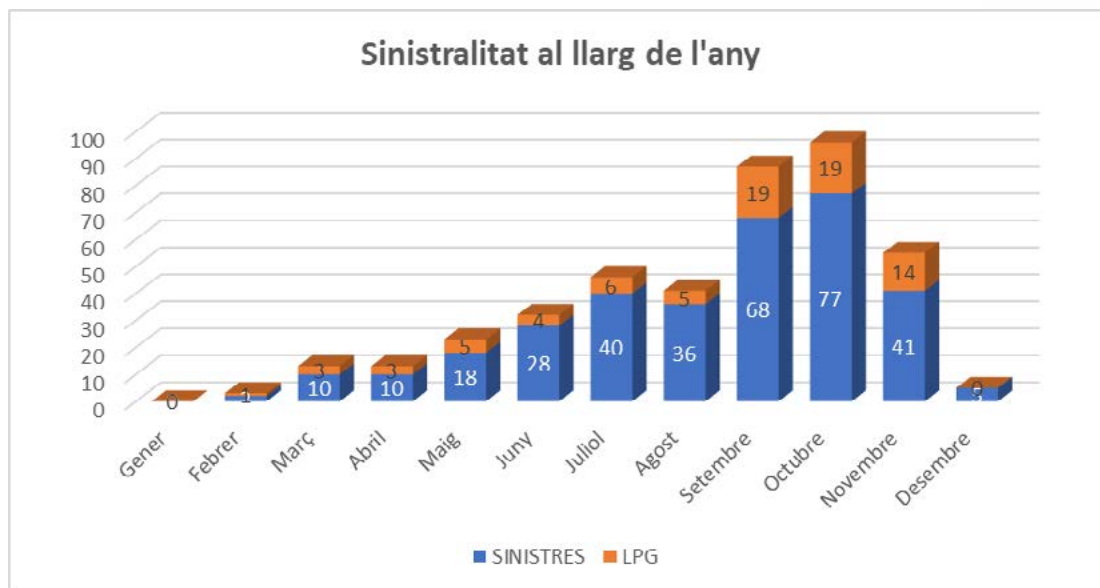
Gràfica 17. Nombre de LPGs per nivell de colla normalitzat per nombre de colles a cada categoria

Es confirma que tant el nombre de sinistres enregistrats com el nombre de LPG, un cop els normalitzem per la quantitat de colles a cada categoria, segueixen un mateix comportament, cosa lògica i directament relacionada amb la dificultat tècnica, l'alçada i la quantitat de castells que intenten les colles de més nivell al llarg de la temporada respecte a la resta de colles.

5. ESTACIONALITAT DELS SINISTRES

La distribució de la sinistralitat al llarg de l'any dibuixa com a mesos amb major sinistralitat els mesos de setembre i octubre.

Probablement amb el mes d'agost són els mesos amb major nombre de diades castelleres i, per altra banda, són els mesos finals de la temporada on es realitzen els últims esforços per a aconseguir els objectius castellers de les colles.

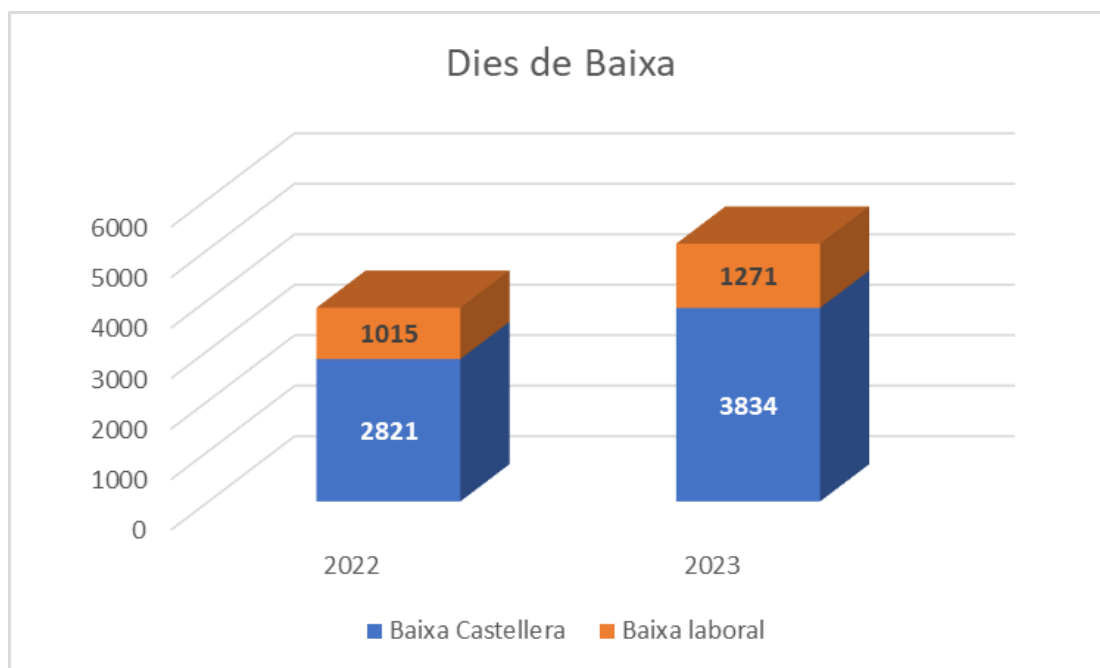

Gràfica 18. Nombre de sinistres i LPG durant els mesos de l'any.

6. DIES DE BAIXA

Des de la temporada 2022 que es recullen els dies de baixa laboral i de baixa castellera relacionada amb els sinistres declarats.

Ates l'increment de l'índex LPG de la temporada 2023 respecte a la 2022, és esperable que el nombre total de dies de baixa castellera i de baixa laboral s'hagi incrementat. I el gràfic així ho mostra de manera contundent:

Gràfica 19. Dies de baixa castellera i de baixa laboral 2022 i 2023.

7. CONCLUSIONS

Probablement el problema més important que tenim en l'actualitat és que les colles castelleres cauen menys (ho hem vist a l'índex de caigudes), però quan caiem, les conseqüències d'aquestes caigudes són més severes.

L'índex de Lesió Potencialment Greu està creixent ininterrompudament des del 2014, però el creixement que hi ha hagut després de la pandèmia és totalment inacceptable. El pendent de la línia de regressió lineal de creixement ha passat del 0,317 abans de la pandèmia a un 6,350 (20 cops més) si tenim en compte només les tres temporades que portem post-pandèmia, fent que al 2023 s'hagi arribat a un índex LPG que gairebé triplica el valor del 2019.

Les raons que poden explicar aquesta pujada desaforada de l'índex LPG poden ser diverses, però en podem apuntar algunes d'elles.

La falta d'efectius a les colles es reflecteix en un increment de les caigudes a terra als assaigs, atès que es treballen estructures que, malgrat sí que hi ha un tronc amb experiència per assajar-lo, el nombre d'efectius a l'assaig no és suficient per voltar-lo amb seguretat. D'aquí que hi hagi un increment en el nombre de caigudes a terra a l'assaig respecte a anys anteriors.

Per altra banda, el desig de les colles per assolir el nivell casteller que es tenia abans de la pandèmia, que podria ser un atractiu per recuperar les camises que s'han anat perdent al llarg de l'any, fa que s'estiguin presentant a plaça estructures que les persones que les estan bastint no tinguin l'experiència suficient per treballar-les amb seguretat. El tronc probablement sí disposa majoritàriament d'aquesta experiència, però algunes posicions de la pinya no, amb el que les lesions que es produeixen per treballar un castell límit amb postures no del tot correctes (per inexperiència) podria explicar que, malgrat es cau menys, quan es cau, ens fem més mal.

Un altre factor no menor que, tot i no ser el factor principal, sí que no ajuda gens, podria ser l'augment de la fatiga muscular i disminució de l'atenció derivada per l'excessiva durada d'algunes diades castelleres, augment de les hores d'assaig per setmana, de les proves per assaig, etc. Com és ben sabut, en tota activitat física, quan s'augmenten les hores d'activitat en entrenament o en competició, augmenta la fatiga muscular i, alhora, disminueix el nivell d'atenció.

Aquests i altres factors fan que cada vegada hi hagi més risc de patir una lesió severa realitzant castells. Hem de ser capaços de controlar aquest risc, prevenir al màxim i disposar de les eines per a actuar amb la màxima eficàcia quan es produeixi una d'aquestes lesions.

Com s'ha dit en moltes ocasions, des de la CCCC es treballa per tenir un formulari d'entrada de sinistres el més acurat i alhora més senzill possible per facilitar l'entrada de les dades i que aquestes siguin el més fiables possible per a que l'anàlisi de les mateixes sigui acurat, reflecteixi la realitat i es puguin emprendre les accions correctives adequades. Sense unes dades fiables, les conclusions poden ser del tot errònies i això va en detriment de la nostra seguretat.

Que no siguem nosaltres mateixos els qui fem d'una activitat de risc, una activitat perillosa.

castells

Colles Castelleres de Catalunya

www.castellscat.cat